

KÓREA—aký je rozdiel medzi Severnou a Južnou ?

Kórejská republika momentálne zastrešuje už druhé olympijské hry vo svojej histórii. Prvý krát to bolo v roku 1988 tesne po rozpade vtedajšieho vojenského vládneho režimu. Krajina si získala prívlastok Ázijského tigra za jej markantný povojnový rast a technologickú úroveň porovnávanej Japonsku. Na druhej strane len pár kilometrov na sever sa nachádza jeden z najizolovanejších štátov na svete, ktorý len pred 50 rokmi bol na rovnakej úrovni spoločne s jej južným susedom. Pokúsili sme sa bližšie pozrieť na príčiny a dôsledky tohto diametrálne odlišného vývoja.

Vývoj do roku 1945

Aby sme vedeli vysvetliť polarizáciu vývoja dvoch Kórejských ekonomík, je potrebné siahnuť až k jej zárodkom. Kórejský polostrov bol od roku 1392 viac ako 5 storočí ovládaný dynastiou Joseon (predtým takmer 5 storočí kráľovstvo Goryeo). 500-ročná dynastia položila ideologická rebélia v krajine v roku 1894. Vtedajšia vláda požiadala o pomoc vojská dynastie Čching (posledná čínska dynastia), ktorej reakcia vyslať armádu porušila základy tzv. konvencie Tientsin na základe ktorej nesmeli vojská dynastie a Japonského cisárstva prekročiť hranice Kórejského polostrova bez oboznámenia protistrany. Cisárstvo reagovalo vyslaním japonského vojska a dočasným zosadením vlády kórejskej dynastie. Nasledujúca Prvá čínsko-japonská vojna (1894-

1895) skončila po polroku drvivou porážkou čínskej dynastie a stiahnutím jej vplyvu z polostrova. Zavedené tzv. „Gabo“ reformy mali zrušiť feudálny systém a modernizovať ho viac k tomu japonskému (povolilo sa používanie japonskej meny, japonského systému merania a iné), čo nepriamo viedlo ku kolonizácii krajiny. Kórejská kráľovná Min, známa jej odporom voči Japonskému cisárstvu a spriaznenec Rusov bola zavraždená, zatiaľ čo kráľ Gojong musel s rodinou emigrovať do Ruska, čo vyvolalo vlnu nevôle proti cisárstvu naprieč celou ekonomikou. To položilo základy k tvorbe nezávislého Kórejského cisárstva pod záštitou Gojonga (26. a posledný kráľ zaniknutej dynastie Joseon) po jeho návrate v roku 1897. Nastala tzv. reforma Gwangmu, ktorá mala na-

V tomto čísle:

Španielsko s výrazným poklesom stavebníctva za rok 2017, Rumunsko naopak s prudkým rastom

Z rastlinnej výroby je EÚ sebestačná len pri produkcii pšenice

Ekonomika Veľkej Británie vykazuje spomalenie čo odráža stálu neistotu ohľadom dosiahnutia dohody

Venezuela si vymyslela novú kryptomenu Petro čo môže len sotva vyriešiť problémy v ekonomike

Nezamestnanosť na Slovensku dosiahla 5,88 % pričom pokles je spôsobený najmä vyšším počtom všetkých aktívnych obyvateľov a nie poklesom nezamestnaných

smerovať novovzniknuté cisárstvo k modernizácii krajiny po vzore západných ekonomík (prebraté katastrofálne prieskumy, vylepšenie infraštruktúry, zdravotníctva a v iných oblastiach). Reformy boli pozastavené Rusko-Japonskou vojnou v roku 1905, kde Japonsko svojím víťazstvom rozšírilo svoju sféru vplyvu obsadením Kórejského cisárstva podpisom Japonsko-kórejskej protektorátnej zmluvy. Napriek prosbám žiadosti cisára o medzinárodnú pomoc došlo takto o 5 rokov neskôr k oficiálnej anexii Kórejského polostrova do Japonského cisárstva, ktorá trvala nasledujúcich 35 rokov až do skončenia 2. svetovej vojny. Napriek novým základom industrializácie a modernizácie v Kórei (nové cesty, železnice, modernizácia zdravotníctva, verejnej hygieny alebo vzdelá-

vania) pod záštitou Japonska a vtedajšiemu ekonomickému rastu ťahaného cez priemysel (podiel priemyslu na HDP vzrástol zo 6 na 28% počas obdobia okupácie – najmä v severnej časti) bol polostrov len kolóniou a teda veľkú časť pridanej hodnoty si odčerpávalo Japonské cisárstvo. Pre porovnanie zhruba 8% ornej pôdy bolo v roku 1910 vo vlastníctve Japoncov. V roku 1932 to bolo viac ako 50% (bežne sa stávalo, že majiteľ pozemku bol japonský farmár, zatiaľ čo nájomníci boli kórejského zázemia). Japonsko sa taktiež snažilo kultúrne „asimilovať“ obyvateľstvo zavádzaním povinných japonských zvyklostí a mien.

1945-1953

Hranica medzi „Kóreami“ vznikla na konci Druhej svetovej vojny (tesne po bombardovaní ostrova Nagasaki), keď Sovietsky zväz vyhlásil vojnu Japonskému cisárstvu a zabral územie vtedajšej „Japonskej Kórei“ nad 38 rovnobežkou. 16 miliónová populácia sa takto ocitla pod okupáciou USA a zvyšných 9 miliónov pod Sovietmi. Sovietsky zväz postupne dosadzoval do orgánov verejnej správy na severe Kórejcov žijúcich generácie na území Ruska, jednak kvôli ich sovietskej príslušnosti a kvôli schopnosti interpretovať nariadenia obyvateľstvu. V krajine ale stále chýbala politická strana, ktorá by dokázala riadiť vládu. S červenou armádou koncom roka 1945 prišiel aj vtedy 33-ročný vojak Kim Il Sung, ktorého Sovietsky zväz predstavil ako hrdinu a hlavnú politickú figúru novej Severokórejskej komunistickej strany (len za 4 mesiace od jeho príchodu) napriek tomu, že sa reálne jednalo iba o neznámeho vojaka, ktorý ale mohol byť jednoducho ovládateľný. Situácia v Južnej časti polostrova bola spočiatku svojím spôsobom podobná. Keď USA vkročilo na územie polostrova, rozpustilo vtedajšiu dočasnú vládu Ľudovej kórejskej republiky a začalo podporovať najmä strany z „exilu“, s ktorými sa

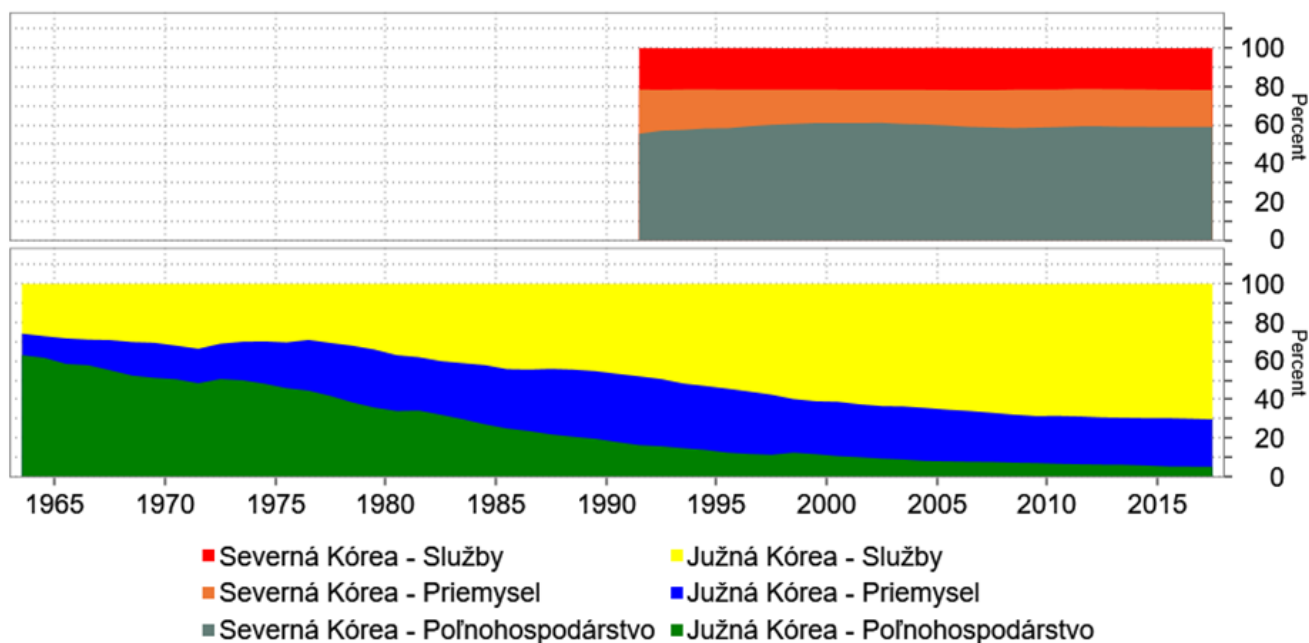
vedela viac stotožniť (trhovo orientované a anglicky hovoriace), aj keď nemali verejnú podporu. Na rozdiel od rýchlej a vynútenej sovietskej asimilácie na severe, rozdielne názory obyvateľstva na juhu a amerických síl viedli k masívnym protestom obyvateľov a k ich postupne náklonnosti ku komunistickým alebo nacionalistickým ideám, čo burcovalo tvrdé opatrenia zo strany USA. Oslabený Juh sa stal terčom silnejšieho severu, ktorý už v tom čase zaviedol pozemkovú reformu, industrializoval a znárodnil ekonomiku a eliminoval „kastový systém“, pričom vidina stiahnutia amerických vojsk podnietila Kima unifikovať polostrov pod záštitou Sovietskeho zväzu a Číny. Predstavy o rýchlom víťazstve zlyhali rýchlou reakciou USA a OSN. Uzavretý „mier“ (v zásade iba Dohoda o neútočení fungujúca aj v súčasnosti) v júli 1953 vytvorením Kórejskej demilitarizovanej zóny natrvalo rozdelil obyvateľstvo polostrova, ktoré **napriek rovnakému ideologickému základu** sa muselo prispôbiť diametrálne odlišnému riadeniu ich ekonomík.

1953-1970

Počiatky povojnového vývoja boli pre Južnú Kóreu náročné. HDP na obyvateľa tzv. „Prvej Kórejskej republiky“ sa pohybovalo na úrovni Ghany a Sudánu, štvrtina kapitálu bola vojnou zničená (iba 50% tovární fungovalo a tie čo fungovali tak iba na 20% celkovej kapacity), obchodovanie s Japonskom zastavené a krajina prišla o manažérske a technické zručnosti cisárstva, neexistoval finančný trh, chudoba prevládala (iba polovica pracovnej sily bola zamestnaná), krajina nemala nerastné suroviny, na rozdiel od priemyselnej Severnej Kórei bol juh zameraný na poľnohospodárstvo a bola mimoriadne závislá na importe z USA (USA krylo 50% rozpočtu a 70% importu krajiny). Na druhej strane mala ekonomika výbornú štartovaciu pozíciu – obrovské množstvo disciplinovanej a gra-

motnej pracovnej sily, nízku príjmovú nerovnosť, a „spätnou“ redistribúciou pozemkov skutočným užívateľom fungujúce počiatky súkromného vlastníctva (až 3,3 milióna Kórejcov získalo vlastníctvo pozemkov). Spočiatku sa vtedajšia vláda inšpirovaná inými rozvojovými krajinami snažila stimulovať ekonomický rast formou selektívnej podpory domácich podnikov (tie mali prístup k zahraničným menám a k úverom za zvýhodnené podmienky) na domácich trhoch. Taktiež zaviedla tarifné bariéry a zamedzila import do krajiny (okrem technologickej výbavy). Ekonomika ale stagnovala a obyvateľstvo sa začalo búriť voči vláde prezidenta Syngman Rhee, ktorý bol známy svojim agresívnym prístupom voči ľavicovým stranám, prispôbovaním si ústavy pre predĺženie jeho vlády (dvaja najväčší oponenti zomreli koncom 50-tych rokov a následná manipulácia s výsledkami volieb). Kamuflovaná smrť študenta zasiahnuteho policajným granátom nakoniec viedla k Aprílovej revolúcii študentov v roku 1960 a k vzniku „Druhej Kórejskej republiky“. Prezidentská republika bola nahradená parlamentnou, ktorá ale trvala iba 8 mesiacov než došlo k vojenskému puču generála Park Chung-hee. Nedôvera v parlament bola vysoká, inflácia dosahovala 60 percentné medziročné prírastky, miera nezamestnanosti v krajine prekračovala 23% a napriek v tom čase „agrárnej“ krajine bolo nedostatok potravín. Kórea sa vrátila späť k prezidentskému systému volieb na čele so zvoleným prezidentom Park Chung-hee (jeho dcéra bola posledné súčasné roky prvou prezidentkou Južnej Kórei) v podobe „Tretej Kórejskej republiky“ a bol vytvorený prvý 5-ročný plán rozvoja krajiny zameraný na energetický a poľnohospodársky sektor (uhlie, chemické hnojivá, cement, rafinácia ropy, železo a oceľ a na dopravnú infraštruktúru). Výhodou vojenskej vlády bola včasná implementá-

Podiel zamestnanosti v rámci sektorov

MACROBOND

cia opatrení bez odporu. Inšpirovaná Japonským modelom začala vláda podporovať exportné firmy (najmä zamerané na využitie markantnej pracovnej sily), keďže krajina mala nízky domáci dopyt, málo nerastných surovín a ornej pôdy s vysokou hustotou obyvateľstva a to v závislosti od ich úspechu, pričom priamy kontaktovať s rozvinutými firmami zo zahraničia podporoval nárast produktivity v konkurenčnom prostredí (najmä v dôsledku blízkych vzťahov s USA).

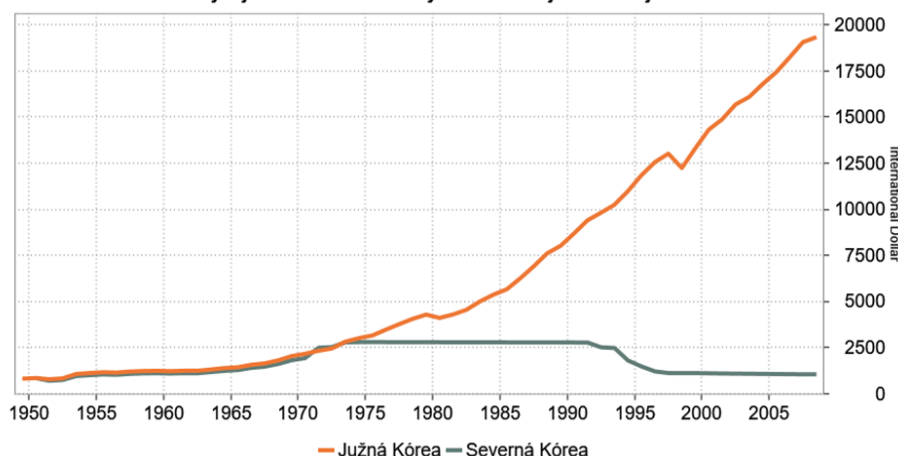
Podiel poľnohospodárskej výroby na HDP sa sústavne znižoval (graf) na úkor priemyselnej, HDP krajiny sa zvyšovalo v priemere na úrovni 7-8% medziročne a započal tzv. „Zázrak na rieke Han“ (inšpirované nemeckým „Zázrakom na Rýne“) zastrešujúcu periódu markantného rastu. Zapojením sa do Vietnamskej vojny získala krajina výrazný stimul od USA, zatiaľ čo Japonsko jej poskytlo formou grantov a pôžičiek za vojnové reparácie v dnešnom prepočte zhruba 6,5 mld. dolárov (takmer 20% vtedajšieho HDP), čo všetko krajina využila na ďalšie investičné stimuly. Tvrdá ruka terajšej vlády prinášala ovocia, no je potrebné zdôrazniť nízku životnú úroveň obyvateľstva, ktoré dispo-

novalo len veľmi nízkymi mzdami v porovnaní s ich produktivitou (odhady sú, že priemerný Juhokorejčan bol 2 a pol násobne produktívnejší než americký pracovník, napriek tomu že mal desatinu platu).

Kim Il Sung (Severná Kórea) po zdravujúcej porážke a vznikajúcej nedôvere vo vlastných radoch začal s masovými čistkami oponentov naprieč územím pre upevnenie svojej moci, ktorá bola paradoxne mnohonásobne vyššia ako spred vojny (v roku 1958 už opozícia neexistovala). Sever taktiež prišiel o viac ako desatinu populácie v dôsledku vojny a následného bombardovania zo strany spojeneckých síl. Základné aspekty politiky Sunga obsahovali – izolovanie populácie od zvyšného sveta a to nie len od nepriateľov ale aj od Sovietskeho bloku. Prvá priorita v Severnej Kórei smerovala do vybudovania ťažkého priemyslu na úkor toho ľahkého a poľnohospodárstva presne po vzore Sovietskeho zväzu (keďže predstavitelia nemali skúsenosti s riadením štátneho aparátu iného ako toho ktorý bol dostupný). Priemysel si ale vyžadoval masívne investície a pracovná sila musela

drieť na výstavbe oceliarní, strojárskych tovární, ciest a železníc napriek skutočnosti, že nebol dostatok základných potrieb (potraviny, odevy a bývanie). Demonstrácie ale nevznikali, keďže ľudia jednak nemali čas sa zaoberať politickou scénou (museli prežívať zo dňa na deň) a nemali ani reprezentanta, ktorý by sprostredkoval ich nevôľu či už doma (neexistovala opozícia) alebo v zahraničí (krajina bola „chránenec“ Sovietskeho bloku a Číny). Zanikli festivaly a organizované náboženské skupiny. Neexistencia konzumnej ekonomiky znamenala dotácie základných potrieb zo strany štátu a rast mohol byť dosahovaný len umelou industrializáciou. Štatistické vykazovanie vývoja ekonomiky bolo zakázané z „bezpečnostných dôvodov“, pričom občasne publikované ukazovatele boli nadmerne nekorektné a prestelené (podľa Severnej Kórei rástlo HDP medzi rokmi 1953 a 1980 v priemere 12% ročným prírastkom, zatiaľ čo v Južnej to bolo 7%). Cieľom Kima bol opätovný pokus o unifikáciu polostrova. Po Stalinovej smrti a Kubánskej kríze v roku 1962 sa ale vytrácala vojenská podpora bloku, preto Kim pristúpil k štyrom vojenským opatreniam: vyzbrojiť celú populáciu (17-roční

Vývoj reálneho HDP na obyvateľa Južnej a Severnej Kórei

MACROBOND

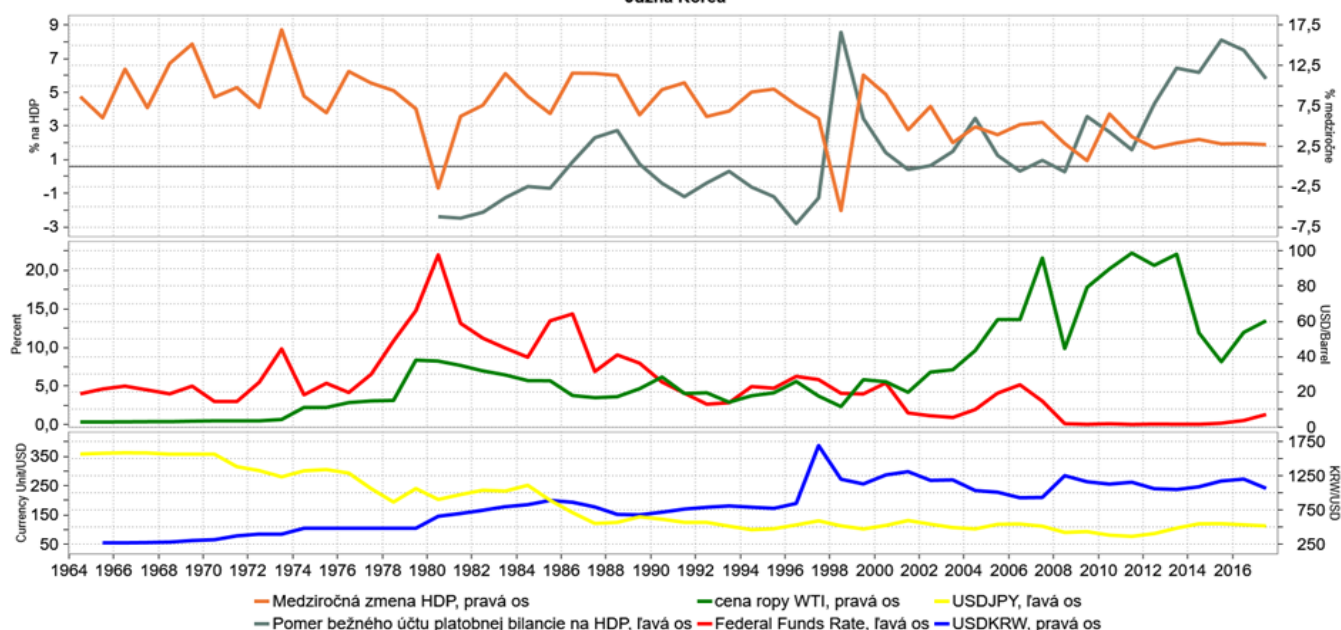
museli povinne stráviť 8 rokov v armáde, neskôr až 10), vytrénovať existujúcich vojakov, prebudovať krajinu na pevnosť a modernizovať armádu výbavu. Takmer okamžite sa podiel armádnych výdavkov na HDP zvýšil zo 6% na 30% (a ostal tak v podstate až dodnes). Posledný odpor ekonomického manažmentu v neudržateľnosti tejto stratégie sa vytratil v roku 1966, keď Kim vymenil všetkých členov ústredného výboru v oblasti ekonómie. Napriek diametrálne odlišnému ekonomickému systému bol vývoj HDP na obyvateľa v Severnej Kórei na obyvateľa podobný tej Južnej (graf) s pravidelným 8% ročným navýšením. Pridaná hodnota sa ale odčerpávala do ďalších vojenských projektov a teda obyvateľstvo bolo naďalej na pokraji prežitia.

1970-1980

Priblíženie sa oddelených krajín nastalo až v roku 1971, keď sa začalo diskutovať o opätovnej unifikácii (mierovej), ktoré ale zlyhali (počas dohovoru Severokórejci tunelovali cez Demarkačnú líniu). Počiatkom 70-tych rokov sa príjmy Južnej Kórei z Vietnamskej vojny znižovali spoločne so stimulmi USA, zatiaľ čo opozičné strany naberali silu. Napriek jeho opätovnému tretiemu zvoleniu sa preto Park rozhodol ďalej rozpustiť národné zhromaždenie a prerobiť ústavu v jeho prospech (miesto štyroch rokov mohol byť zvolený až na šesť rokov a to bez obmedzenia znovuzvolenia, taktiež mohol zvoliť tretinu národného zhromaždenia). Taktiež sa prostredníctvom Kórejskej CIA zba-

voval politických oponentov. Napriek hromadným protestom si militantný prezident udržiaval verejnú mienku z bezpečnostných dôvodov (prehra USA vo Vietname a zlyhanie dohovorov s KĽDR) a preukázateľným ekonomickým rastom. Obrat nastal v roku 1979, keď krajina sa dostala do recesie najmä v dôsledku ropných šokov a po drastických opatreniach na zastavenie demonstrácií bol Park zastrelený. Potenciálne zníženie podpory zo strany USA a silnejúca industriálna Severná Kórea podnietila medzičasom zameranie na sektor ťažkého priemyslu a chemického priemyslu (tzv. HCI). Opatrenia prehlbovali oligopolizáciu krajiny bezúročnými pôžičkami, keďže len veľké firmy (tzv. Chaebol) dokázali utiahnuť kapitálovo náročnejší priemysel. Vybrané spoločnosti boli chránené napriek nízkym mzdám, ekologickému znečisťovaniu, financované lacnými pôžičkami, pričom dostávali odmeny za ich výsledky, čím sa zvyšovala ich medzinárodná konkurencieschopnosť. Južná Kórea v tom čase exportovala tretinu svojho HDP (väčšina priemyselných ekonomík vo svete len zhruba 15%) využitím svojich komparatívnych výhod (lacnej práce), pričom podiel pracovníkov v poľnohospodárstve klesol na úkor industrializácie z viac ako 50% na

Južná Kórea

MACROBOND

38% len za 10 rokov. Zahraničný kapitál tvoril v druhej polovici 70-tych rokoch zhruba 30% všetkých domácich investícií a krajina mala jeden z najväčších ukazovateľov zadlženosti, ktorý ale dokázala bezproblémovo vykrývať.

Kim na straníckom zhromaždení v roku 1970 vyhlásil úspešnosť svojho 7-ročného ekonomického plánu (s 3 ročným predĺžením) a predniesol plán na nasledujúcich 6 rokov (pokračovanie markantného ekonomického rastu a investície do oblasti ťažkého priemyslu). Továrne a stroje boli už ale zastaralé a pracovná sila vyčerpaná, čo viedlo k markantnej strate produktivity a k tvorbe defektných produktov (na základe odhadov vývoja produktivity podľa autora Byung-Yeon Kima a kol. bola len v porovnaní so Sovietskym zväzom produktivita na severe nižšia o tretinu). Krajina sa preto pokúsila požičať si prostriedky na továrne a mašinerie zo západného sveta a to naprieč viacerými sektormi. Podobnú stratégiu realizovala aj Južná Kórea, ktorá reinvestície splácala z rastu exportných príjmov. Severná Kórea ale v tomto zlyhala jednak kvôli zlému načasovaniu (Ropné šoky a globálna recesia) a kvôli nedostatočným manažérskym a infraštruktúrnym možnostiam nebola schopná adaptovať nové technológie (nemala na nové stroje štandardizované priestory, nedisponovala dostatočným energetickým zabezpečením produkcie, skúsenosťami pracovníkov a ani trhovej logistiky), čím sa výrazne zadlžila a bankrotom stratila prístup k zahraničným investíciám. V tom čase až 80% exportu tvorili primárne komodity a nedokončená výroba, keďže krajina nedokázala vyrábať produkty s vysokou pridanou hodnotou. O dôsledkoch týchto skutočností vypovedá spomínaný graf vývoja HDP, kde prvé nožnice medzi krajinami začali vznikať práve v sedemdesiatych rokoch. Po porážke USA vo Vietname v roku 1975 sa Kim opätovne pokúsil požiadať

o podporu pri unifikácii polostrova. Odmietla ho Čína, ktorej Maoistická vláda sa chýlila ku koncu, Sovietsky zväz aj iné ekonomiky tretieho sveta, ktoré sa postupne pridávali k počiatkom globalizácie a teda spolupráce. Napriek tomu zbrojársky priemysel v 80-tych rokoch tvoril polovicu celkovej priemyselnej produkcie.

1980-1990

Po smrti Parka sa na čelo Južnej Kórei dostal General Chun Doo Hwan, ktorý vyhlásil stanné právo a formálne prevzal moc. Jeho autoritativná vláda pokračovala až do roku 1987, keď vyvrcholenie protestov položilo 26 ročnú vojenskú vládu zavedením priamych prezidentských volieb (zrušené Parkom v roku 1971) a nastal proces demokratizácie (paradoxne proces viedol pôvodný nasledovník Chuna generál a novozvolený prezident Roh Tae-woo). V tom čase už len 20% obyvateľstva pracovalo v poľnohospodárstve vypovedajúc o rozvinutosti krajiny (graf). Priemerný rast stále dosahoval takmer dvojciferné úrovne čomu napomáhali tri faktory – klesajúca cena ropy (značný importný artikel v produkcii), pokles úrokových sadzieb najmä v USA pre zjednodušenie financovania a posilnenie japonského jenu (hlavného exportného konkurenta krajiny). Krajina vďaka tomu začala tvoriť prebytok bežného účtu (graf), ktorý síce stratila v priebehu deväťdesiatych rokov v dôsledku výrazného mzdového rastu a prasknutiu realitnej a akciovej bubliny. Hostovanie Ázijských hier v roku 1986 a Olympiády v Soule v roku 1988 priviedlo krajine medzinárodnú prestíž a to aj zo strany Sovietskeho zväzu a Číny, ktoré začínali s Juhom nadväzovať kontakt. Od počiatku 80-tych rokov vládol Kim Il Sung spoločne so synom Kim Jong Ilom, pričom napriek medzinárodným očakávaniam prevzal mladší Kim ideológiu po otcovi bezo zmeny. Stav platobnej bilancie sa zhoršoval. Krajina naďalej potre-

bovala importovať sofistikovaný zahraničný kapitál, no na trhu vedela ponúknuť jedine primárne komodity alebo výrobky s nízkou pridanou hodnotou. Deficit bežného účtu vykrýval Sovietsky blok a nelegálne aktivity pod diplomatickou imunitou. Medzi rokmi 1976-1979 to bolo v priemere 106 mil. dolárov ročne a medzi 1980-1983 až 355 miliónov. Sovietskemu bloku na odplatu poskytla svoje letecké a lodné jednotky. Tieto stimuly síce vyriešili krátkodobé problémy krajiny, no neriešili vôbec jej štrukturálne nedostatky. Po nástupe Gorbačova sa situácia zmenila a Sever sa ocitol bez jediného spojenca. Keďže konvenčné vojska by už nestačili pre unifikáciu krajiny, pristúpil Kim k tvorbe jadrového programu, ktorým neskôr krajina nepriamo vydierala veľmoci k medzinárodnej podpore.

1990+

Koncom roka 1995 bola Južná Kórea 11. najväčšou ekonomikou sveta, priečka ktorú si napriek Ázijskej kríze v rokoch 1997-1997 drží aj v súčasnosti, pričom sa stala členom popredných globálnych zoskupení (OECD, G-20) a je začlenená do skupín krajín s nadmerným budúcim potenciálom (tzv. „Next Eleven“). Počiatkom storočia totiž sa čoraz viac špecializovala do sektorov informačných technológií a na rozdiel od predchádzajúcich rokov sa výrazne liberalizovala (hlavne po Ázijskej kríze). Stagnácia a neflexibilita severu sa preukázala v 90-tych rokoch stratou podpory sovietskeho bloku. HDP krajiny a zahraničný obchod sa zúžili o polovicu a kvôli hladomorom zomrela počas desiatich rokov desatina populácie (odhady sa pohybujú od 240 tisíc do 3 a pol milióna). Hladomor (tzv. Arduous March) bol spôsobený potopami a zasiahol tretinu krajiny, čo podnietilo krajinu žiadať o medzinárodnú pomoc. V roku 2000 zásobovali medzinárodné spoločnosti 40% potravín v krajine.

Jej jedinou podporou posledných rokov bola Čína, ktorá zastrešovala takmer celý jej zahraničný obchod. Nástupca Kim Čong-un v roku 2011 pokračuje v izolovanom vládnutí bez zásadných zmien a v súčasnosti je krajina v dôsledku pokračujúcich vojenských testov sankciovaná OSN. V konečnom dôsledku rozdelenie krajín (geografické aj ideologické) bolo spôsobené povojnovou

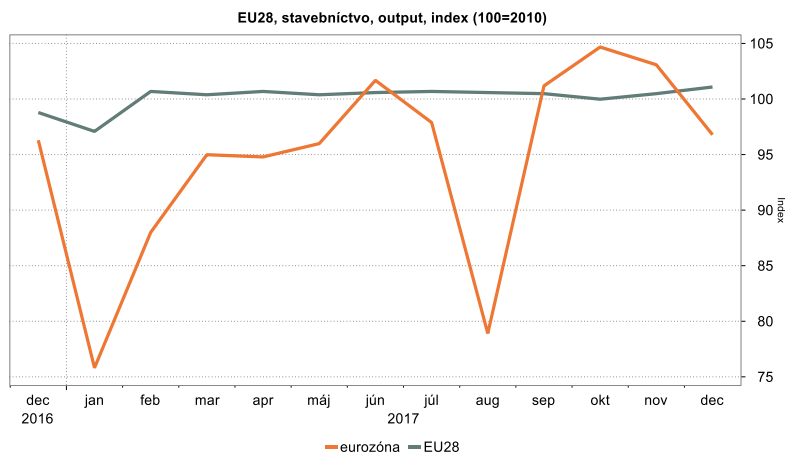
okupáciou dvoch supervelmocí s diametrálne odlišnými prístupmi k riadeniu krajiny, napriek skutočnosti že spočiatku obidve veľmoci usilovali o unifikáciu, no každá mala iné predstavy o takom spojení. Južná Kórea zažila markantný povojnový rast vďaka prísny vnútorným podmienkam (vojnová vláda za podpory efektivity), využitím svojich komparatívnych výhod (lacná

no vzdelaná pracovná sila), ale aj vďaka globálnemu rastu dopytu povojnových ekonomík a vzťahom s Japonskom a USA. Severná Kórea od počiatku svojho vzniku funguje rovnakým zaostalým modelom, ktorý napriek počiatočnému úspechu pozviechať zdroje v krajine priniesol chudobu a ideologický teror s cieľom dlhoročným a nerealistickým cieľom unifikácie juhu. (Nebesník)

Údaje za 2017 ak nie je uvedené inak

	Parameter	Južná Kórea	Severná Kórea
Geografia	Počet km ²	100 tisíc	120 tisíc
	Obvod pobrežia	2413 km	2495 km
Demografia	Populácia	51 181 299	25 248 140
	Počet narodených na 1000 os.	8,3	14,6
	Počet zomretých na 1000 os.	6	9,3
	Prírodný prírastok (N-Z)	2,3	5,3
	Čisté migračné saldo na 1000 os.	2,5	0
	Celkový ročný prírastok populácie	0,48%	0,53%
	Podiel mestskej populácie	82,7%	61,2%
Urbanizácia	Populácia najväčšieho mesta (2015)	9,774	2,863
Životná úroveň	Smrť matky pri pôrode (2015)	11/100 000	82/100 000
	Smrť dieťaťa pri pôrode	3/1000	22,1/1000
	Priemerná dĺžka života	82,5	70,7
	Pravdepodobnosť dožitia 65. roku života	86,5%	70%
	Prístup k sanitáciám	100%	81,9%
	Podiel podvyživených detí do 5 rokov	0,7%	15,2%
	Podiel podvyživeného obyvateľstva	2,5%	40,8%
	Priemerná školská dochádzka v rokoch	17	11
	Podiel počtu osôb s prístupom k elektrine	100%	30%
	Počet odberov pevných liniek na 100 osôb	55	5
	Počet mobilných telefónov na 100 osôb	120	13
Ekonomika	HDP hodnota (2015 v PPP) v mld. dol.	2 027	40
	HDP na obyvateľa v dol.	39 400	1700
	Poľnohospodárstvo	2,2%	25,4%
	Priemysel	38,8%	41%
	Služby	59,1%	33,5%
	Miera nezamestnanosti	3,8%	25,6%
Doprava	Počet osobných lietadiel	348	17
	Počet prepravených osôb (mil.)	65,5	0,2
	Počet km železníc	3 874	7 435
	Počet km všetkých ciest (2006)	99 025	25 554
	Počet km neupravených ciest	7 830	24 830
	Počet áut na 1000 osôb (2006)	459	11
Armáda	Počet aktívnych vojakov	630 000	1 190 000
	Počet vojakov v zálohe	4 500 000	5 700 000
	Počet tankov	2434	3500
	Počet jednotiek delostrelectva	11 000	21 100
Iné indikátory	Index vnímania korupcie (miesto zo 180)	51	171
	Globálny mierový index (miesto zo 163)	29	159

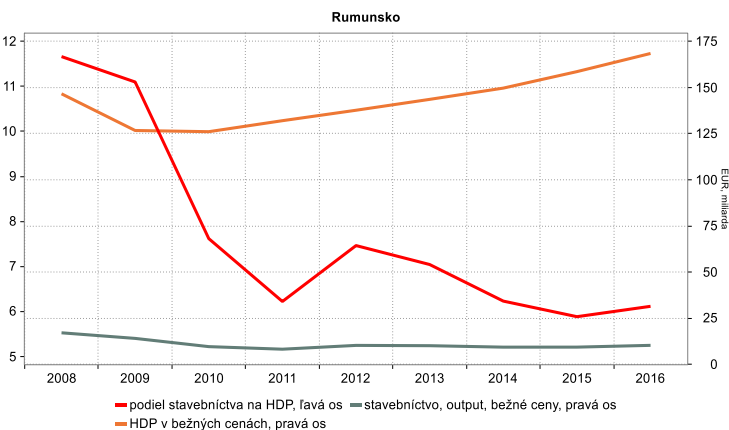
Stavebná produkcia v EU vykazuje pomalé tempo rastu

týka rastu HDP, stavebníctvo má na ňom od roku 2008 čoraz nižší podiel. Zatiaľ čo stavebníctvo tvorilo v roku 2008 na HDP cez 11 %, v roku 2016 to bolo okolo 6 %. Rast HDP Rumunska ťahá predovšetkým priemysel, ktorý oproti roku 2010 vzrástol v decembri 2017 o 54,1 %. Za to isté obdobie vykazovala stavebná produkcia v decembri pokles o 1,8 %. (sj)

Priemerne stavebná produkcia v EU stúpala v decembri 2017 medziročne o 1,5 % a od roku 2010 rástla o 1,1 %. Stavebná aktivita rástla v decembri medziročne o 1,5 % a výstavba inžinierskych stavieb taktiež stúpala, o 1,8 %. Z ekonomík EU najväčší medziročný pokles v decembri vykázalo Španielsko, kde stavebná produkcia klesala o vyše 13 %. Produkcia tam klesala medziročne po celý rok 2017. Výraznejšie klesal stavebný output

v Grécku, medziročné úbytky boli zaznamenané tiež v Rumunsku. Rumunská ekonomika patrí medzi najrýchlejšie rastúce ekonomiky EU, no čo sa

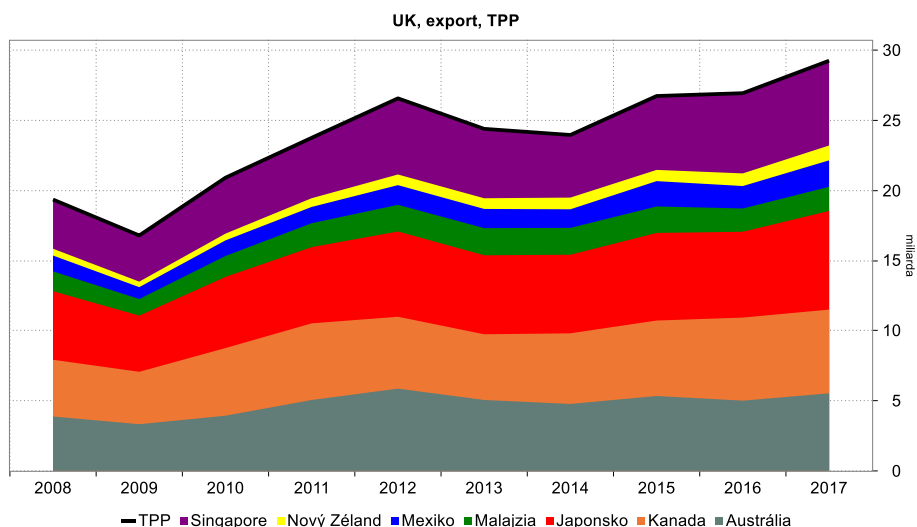
MACROBOND

VB má možnosť stať sa členom dohody TPP

Austrálska ministerka zahraničných vecí Julie Bishopová uviedla, že Austrália bude ochotná rokovať s Veľkou Britániou o spoločnej obchodnej dohode a pristúpení k dohode TPP, pokiaľ VB nezotrvá v colnej únii EU. Ak by sa neuskutočnil tvrdý Brexit, pre VB by to z hľadiska obchodných dohôd znamenalo výhodnejšiu pozíciu, nakoľko jej najväčším obchodným partnerom je práve EU, kde export z VB do EU tvorí okolo 50 % celkového exportu (v roku 2017 cez 190 miliárd eur) a 75 % celkového importu (v roku 2017 okolo 301 miliárd eur). Ak by VB vystúpila z EU a nezotrvala by v colnej únii, mala by možnosť stať sa členom TPP dohody. Pri porovnaní objemu obchodovania Veľkej Británie s EU a ekonomikami TPP, kde patrí v súčasnosti 11 štátov,

VB obchoduje s týmito štátmi v menšej miere. Po vystúpení USA z dohody tvorí obchodovanie len zanedbateľnú časť. Export do týchto štátov tvorí na celkovom exporte VB okolo 7 % (s USA export tvoril 21 %) a import do VB iba okolo 5 %

(s USA 12 %). Pre VB je určite výhodnejšie ponechať voľný obchod s EU (a jej obchodnými partnermi), pretože väčšinu zahraničného obchodu tvorí práve EU a zavedenie určitých prekážok bude znamenať zdraženie tovarov pre občanov. (sj)

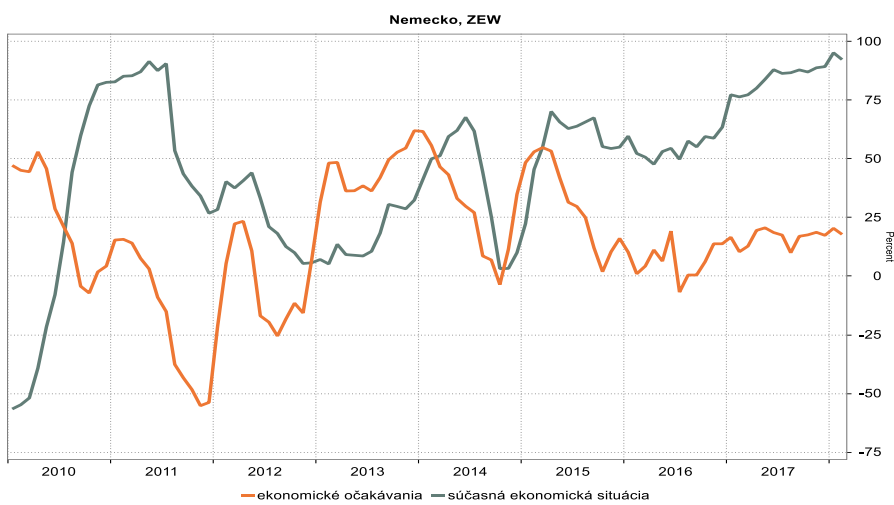

MACROBOND

Na ekonomický sentiment v EU pôsobia nadchádzajúce voľby

Indikátor ekonomického sentimentu v Nemecku sa vo februári 2018 medzimesačne znížil pri očakávanej ekonomickej situácii o 2,6 bodov na 17,8 bodov. Hodnotenie súčasnej situácie je stále na vysokej úrovni, čomu pomáha stav nielen nemeckej ale aj globálnej ekonomiky. Ekonomické očakávania rástli od roku 2017 pomalším tempom ako hodnotenie súčasnej ekonomickej situácie. Tie súvisia s formovaním novej vlády a vládnucej neistote spojenou s touto situáciou. Pri sentimente spotrebiteľov v EU sa nálada za február mierne zhoršila, viac než sa očakávalo, no aj naďalej vykazuje dobrý stav vzhľadom na ekonomickú situáciu. Medzimesačné zhorše-

nie nastalo pre neistotu ohľadom talianskych volieb a tiež kvôli ťažkostiam formovania vlády v Nemecku. (sj)

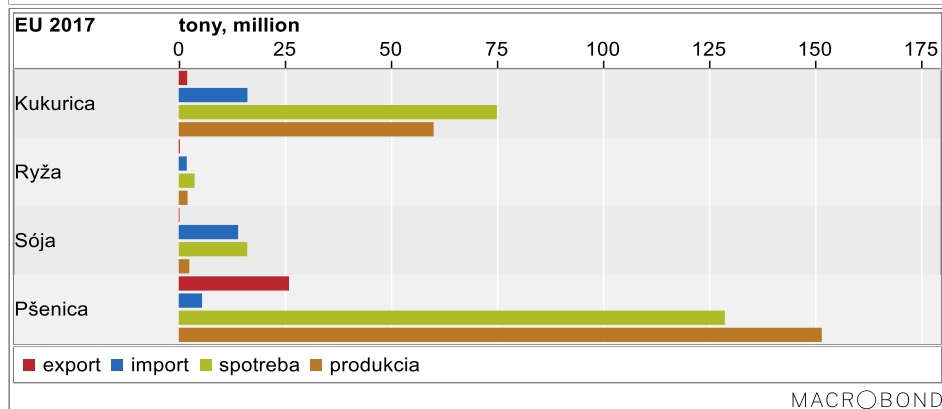
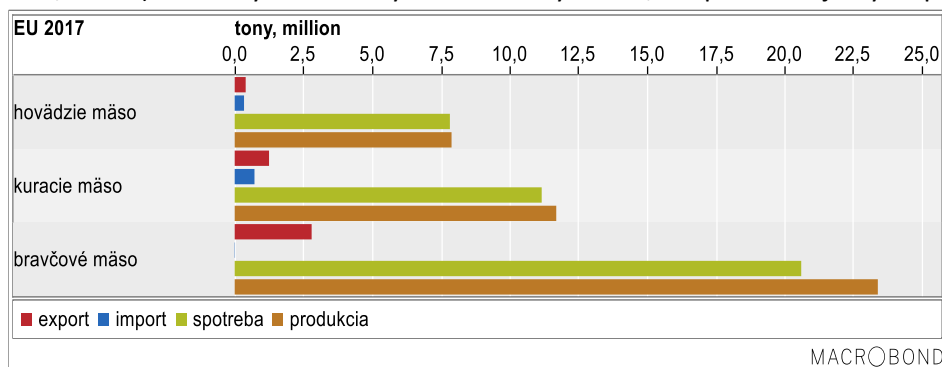
MACROBOND

Poľnohospodárstvo v EU

Export poľnohospodárskych produktov dosiahol v EU v roku 2017 137,9 miliárd eur a medziročne sa zvýšil o 5,1 %, čo predstavuje pre európske poľnohospodárstvo rekordný rok v objeme vývozu. Predovšetkým sa vyvážalo do USA, Ruska a ázijských štátov (Japonsko, Čína, Kórea). Čo sa týka základných

potravín rastlinnej výroby, pri kukurici, ryži, sóji a pšenici sa export v roku 2017 medziročne mierne znižoval, keďže zvýšená produkcia pokrývala zvýšenú spotrebu. EU je potravinovo sebestačná iba pri produkcii pšenici, ktorú tiež exportuje v najväčšom objeme 26 miliónov metrických ton, čo predstavuje vy-

še 17 % celkovej produkcie pšenice. Pri ostatných komoditách je EU závislá na importe, predovšetkým z Brazílie, USA, Číny a Indonézie. Vývoz sa zvyšoval pri živočíšnej produkcii, najviac pri hovädzine, o 16 % metrických ton medziročne. Pri kuracom a bravčovom mäse sa export znižoval. Na rozdiel od rastlinnej výroby je EU pri živočíšnej výrobe a hlavných produktoch EU potravinovo samostatná a export pri týchto komoditách tvorí veľkú zásadnú časť celkového exportu. Prírastok k medziročnému rastu má teda z hlavných produktov rastlinnej a živočíšnej výroby len hovädzie mäso a z ostatných potravín, ktoré tvorili najvyšší prírastok na exporte sa zvyšoval najmä export vína (+12 %), liehovín (+5 %), dojčenskej výživy (+11 %), sušeného mlieka (+26 %) a potravín pre zvieratá (+17 %). Obchodná bilancia EU pri poľnohospodárskych produktoch je aktívna vo výške 20,5 miliárd eur. (sj)

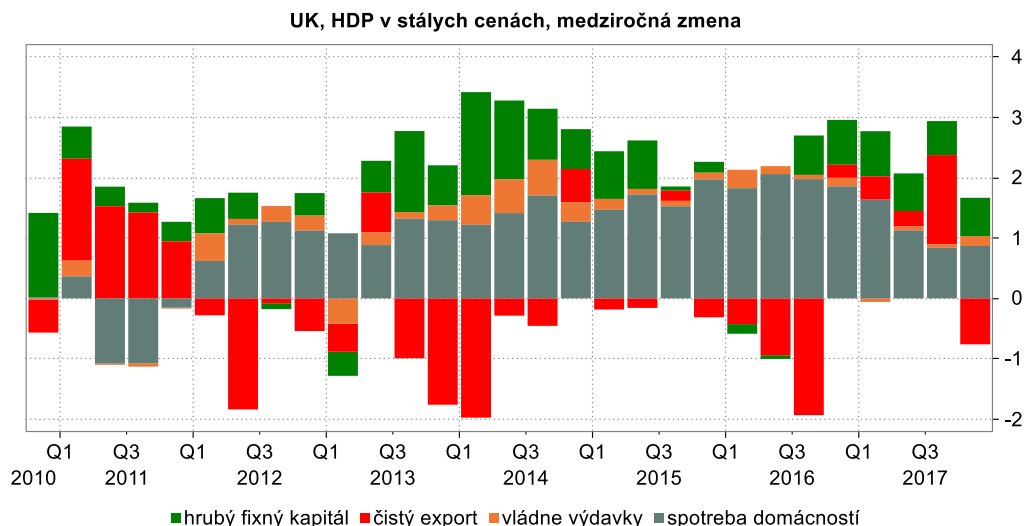

HDP Veľkej Británie je najnižšie od roku 2013

HDP Veľkej Británie v štvrtom kvartáli 2017 zaznamenalo najnižší rast od prvého kvartálu 2013. HDP v stálych cenách rástlo o 1,4 % medziročne. Tento pomalší medziročný nárast oproti predchádzajúcim kvartálom bol spôsobený vyšším

objemom dovozu. Spotreba obyvateľstva ako prírastok na HDP tvorila menšiu časť ako v predchádzajúcich kvartáloch. Mierne sa oproti predchádzajúcim kvartálom zvyšovali vládne výdavky a tiež hrubý fixný kapitál. Z hľadiska produkčnej me-

tódy výpočtu HDP potiahli rast hlavne služby. Stabilizácia spotreby, rovnaké investície či výdavky sú signálom neistoty spotrebiteľov ohľadom dohody s EÚ po vystúpení. (sj)

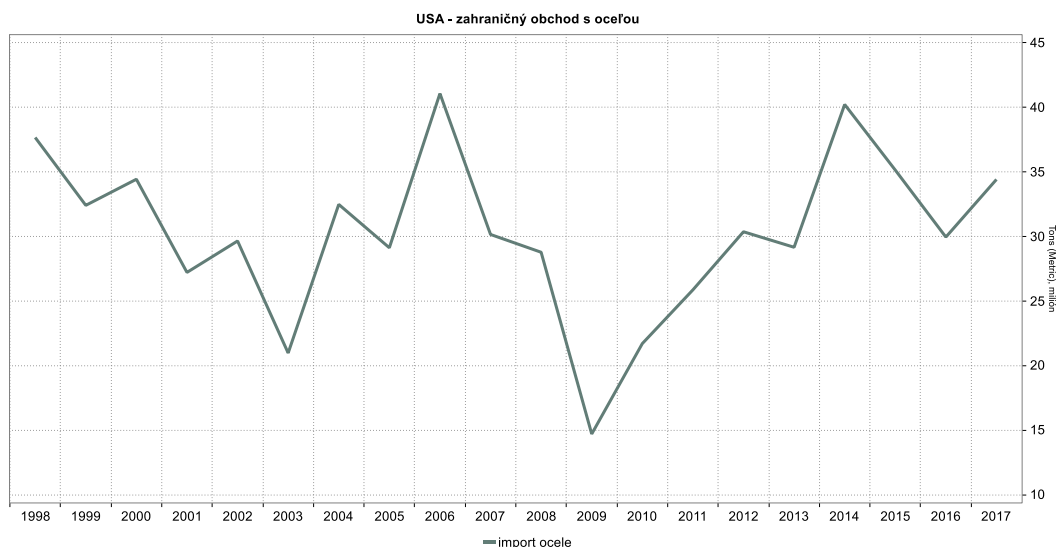
MACROBOND

USA hrozí EU uvalením ciel

Spojené štáty uvalia clá na dovážanú oceľ, aby chránili domácich výrobcov. USA je najväčší importér ocele na svete, v roku 2016 importovali 30,1 miliónov metrických ton, od roku 2009 narástol tento import o 104 %. Z ekonomík EU Američania importujú oceľ vo väčších objemoch len z Nemecka, v objeme približne 1,24 miliónov metrických ton, čo predstavuje približne 4 %

z celkového importu ocele do USA. Pre USA to teda nepredstavuje veľmi veľké percento dovozu a taktiež to pre Nemecko nepredstavuje výrazné percento na celkovom vývoze ocele. Nemecko do USA vyvezie 4 % zo svojho celkového vývozu. EU na základe týchto opatrení zváži uvalenie ciel na americké dovážané poľnohospodárske produkty vrátane whisky a motoriek Harley-

Davidson. Celkovo sa importujú potraviny do EU z USA vo výške 7 miliárd eur, čo je 7 % celkového importu potravín a čo sa týka maloobchodného predaja motoriek Harley-Davidson, v EU sa ich v hospodárskom roku 2016 predalo okolo 40 tisíc kusov, čo predstavovalo približne 15 % celkových predajov spoločnosti. (sj)

MACROBOND

Venezuela zaviedla svoju vlastnú kryptomenu

Venezuela sa stala prvým štátom na svete, ktorý zaviedol vlastnú verziu digitálnej meny Petro. Týmto krokom chce vláda podľa vlastných slov pomôcť ekonomike, ktorá zápasí s recesiou. HDP ekonomiky v roku 2017 klesalo medziročne o 12 %, nezamestnanosť je na svojich maximách okolo 30 % a inflácia medziročne rastie o viac ako 2000 %. Na druhej strane má vláda s Petrom úmysel obísť americké sankcie, ktoré okrem iného zabráňujú nakupovať dlhopisy vydané venezuelskou vládou a uzatvárať finančné transakcie s ropnou spoločnosťou PDVSA. Tieto sankcie boli vydané na základe Madurovho režimu a obmedzenia prístupu obyvateľstva k základným potravinám. Nová digitálna mena má byť krytá venezuelskými rezervami ropy, ktoré sú vo výške 300 miliárd barelov ropy. Cena kryptomeny je zhruba 60 dolárov, čo zodpovedá aktuálnej cene barelu ropy a bude akceptovaná ako platidlo pri platbe daní a poplatkov pri verejných službách. Venezuela plánuje vydať 100 milió-

nov mincí a teda pri súčasnej cene by vedeli teoreticky získať 6 miliárd dolárov. Táto mena je však naviazaná na dolár, a vzhľadom na fakt, že viacero inštitúcií vrátane amerického ministerstva financií upozorňuje na rizikovosť investície a je otázne, či bude po Petre dostatočný dopyt a či vláda bude so získanými financiami hospodáriť zodpovedne. Prvý

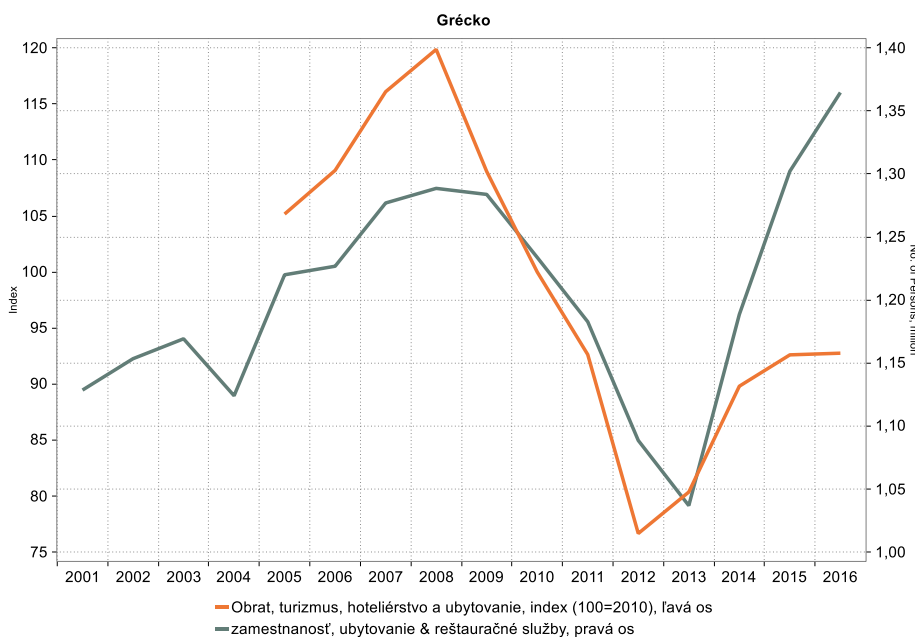
deň od vzniku zarobila kryptomena cez 700 miliónov dolárov a Maduro oznámil vydanie ďalšej kryptomeny, tentoraz krytej zlatom. Pri získaní dostatočných prostriedkov má vláda možnosť sa udržať dlhšie pri moci a naďalej ostáva otázne, či prostriedky využije v prospech obyvateľstva a na zotavenie ekonomiky z krízy. (sj)

Grécko navštívilo cez 27 miliónov ľudí

Grécky turizmus narástol v roku 2017 medziročne o 9,7 % a v štáte sa dosiahla návštevnosť 27 miliónov turistov. Najviac návštevníkov pochádzalo z EU – cez 18 miliónov osôb, hlavne z Francúzska a Nemecka. Turizmus je pre ekonomiku zásadný, keďže pomáha nielen rastu HDP, z ktorého tvoril v roku 2017 7,5 % na celkovom HDP (14,2 miliárd eur), ale aj rastu zamestnanosti. Turizmus začal po gréckej kríze rásť v roku 2012, čo sa odrazilo aj na zamestnanosti, hlavne v ubytovaní a pri aktivitách reštauračných služieb, ktorá vzrástla od roku 2013 do roku 2016 o približne 350 tisíc osôb na 1,36 miliónov osôb. Obrat firiem z turizmu rastie tiež, no nedosiahol úroveň z roku 2010. Grécko sa pre turistov opäť stáva atraktívnou

destináciou aj vďaka zmierneniu napätia v štáte a menej častým štrajkom a výtržnostiam. (sj)

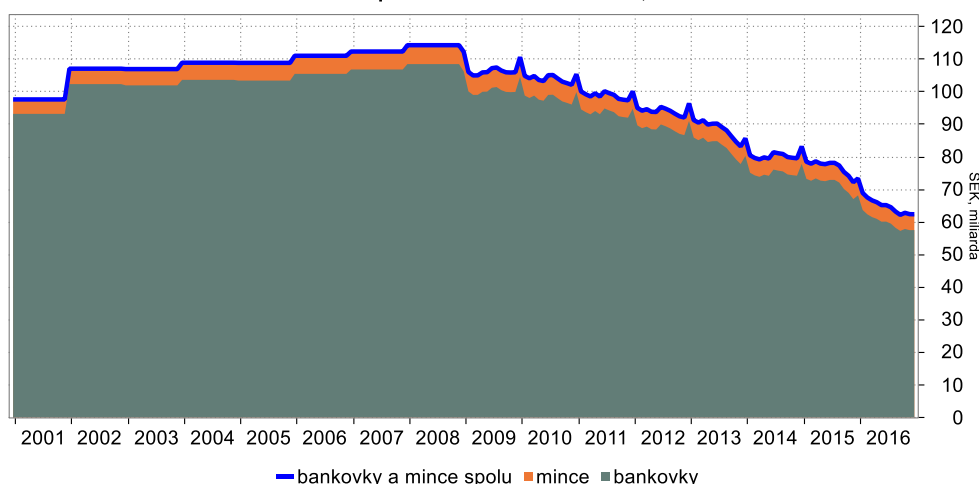
Vo Švédsku sa uvažuje o zriadení digitálnej meny

Oficiálna mena vo Švédsku je švédska koruna. Obyvatelia ale čoraz viac uprednostňujú bezhotovostné platby a zvažuje sa aj vlastná digitálna mena e-krona. Množstvo hotovosti v obehu, čiže bankovky a mince klesli na najnižšiu úroveň od roku 1990. V januári tohto roku ich bolo v obehu 62,39 mld. SEK (švédskych korún) pričom na vrchole v roku 2008 ich bolo cez 114 mld. SEK. Uprednostňovanie bezhotovostných platieb potvrdzuje aj prieskum agentúry Insight Intelligence, podľa ktorého 25 % Švédov využilo hotovosť aspoň raz týždenne v roku 2017, kým v roku 2013 to bolo 63 %. Digitálna mena e-krona, by mala byť len doplnok hotovosti a je určená skôr na menšie platby medzi spotrebiteľmi, firmami a úradmi. Projekt s digitálnou menou navrh-

je kombináciu modelov založených na „registri“ a na „hodnote“. Na registri znamená, že zostatok peňazí by sa uložil na účte v centrálnej databáze, kým založený na hodnote znamená, že zostatok bude uložený lokálne v aplikácii alebo na karte. Projekt e-krona ešte nie je schválený, stále je v procese výskumu. Nevýhoda takejto meny môže spočí-

vať hlavne pre starších ľudí, ktorí uprednostňujú hotovosť. Sice e-krona má byť len ako doplnok k bankovkám a minciam, viaceré obchody a reštaurácie už teraz neprijímajú hotovosť. Výhodou môžu byť jednoduchšie platby, kedy sa obyvatelia nebudú musieť zaujímať o to, či majú pri sebe dostatok hotovosti. (mm)

Množstvo peňazí v obehu vo Švédsku, ECB

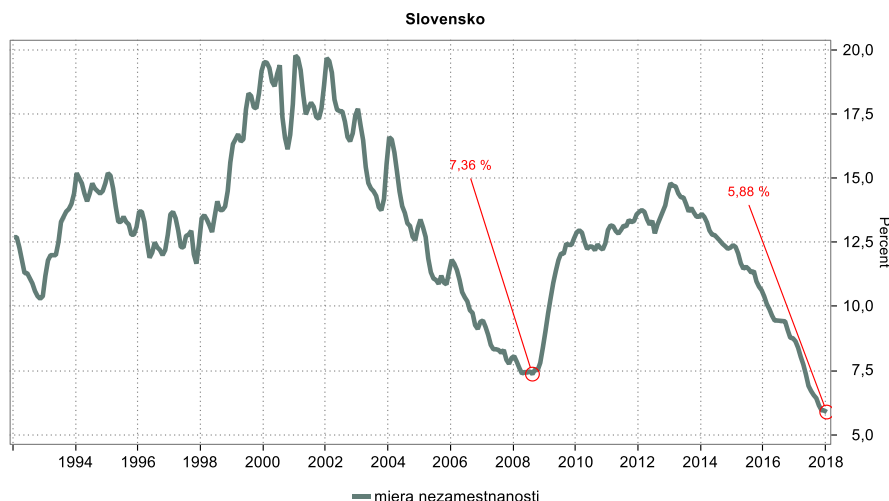
MACROBOND

Čo je za januárovým poklesom nezamestnanosti?

Nezamestnanosť na Slovensku v prvom mesiaci nového roka dosiahla úroveň 5,88 %. Je to najnižšia úroveň za celú históriu Slovenska. Medziročne poklesla miera nezamestnanosti o 2,76 % a medzimesačne o 0,06 %. Za poklesom nájdeme každoročné zvýšenie ekonomicky aktívneho obyvateľstva (EAO). V roku 2016 bolo 2 716 553 EAO, v roku 2017 bolo 2 725 838 EAO a aktuálne v januári sa ich počet zvýšil na 2 771 971 EAO. Pokles nezamestnanosti nebol spôsobený poklesom nezamestnaných, resp. poklesom disponibilného počtu uchádzačov o zamestnanie (UoZ), keďže ich počet sa medzimesačne zvýšil o 1 160 osôb. Spomedzi krajov má najnižšiu nezamestnanosť opäť Trnavský kraj a to 2,62 %. Na druhej strane najvyššiu má Prešovský kraj (9,7 %). Z miest je na tom najhoršie Rimavská Sobota, kde je miera nezamest-

nanosti až 18,29 %. Podľa posledného zamestnávateľa a stavu ku koncu mesiaca najviac nezamestnaných je zo skupiny priemyselná výroba (14 812 osôb) čo je na Slovensku, kde prevláda práve priemyselná výroba a produkcia automobilov nečakaný výsledok. Voľných pracovných miest bolo na konci januá-

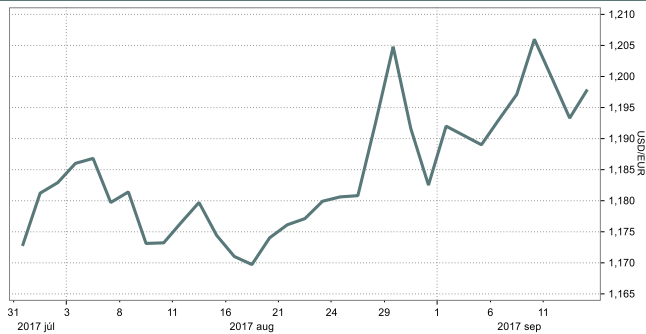
ra 74 963. Najviac VPM (30 563) na Slovensku máme v skupine operátori a nekvalifikovaní pracovníci. Počet UoZ v tejto skupine je ale len 8 313, čo bude do budúcnosti znamenať potrebných zahraničných pracovníkov na tieto pozície. (mm)

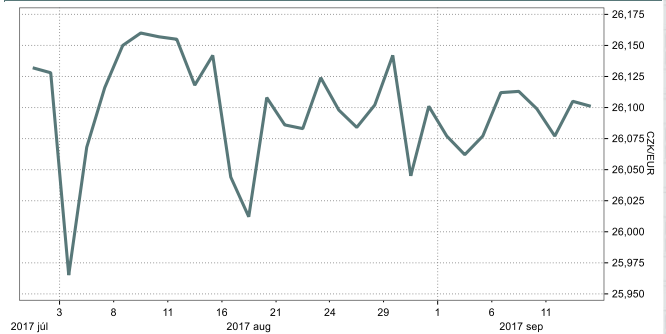
MACROBOND

AKTUÁLNÝ VÝVOJ NA TRHOCH

EUR/USD

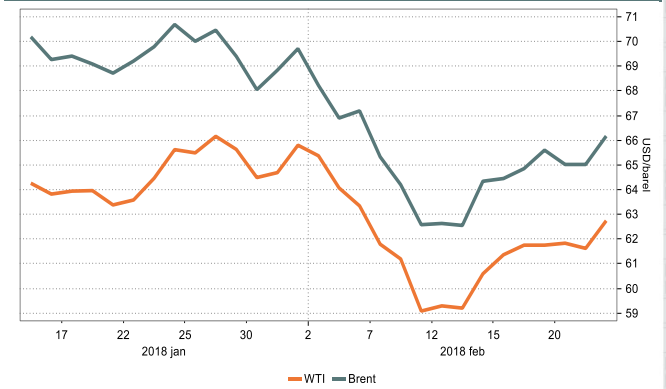
EUR/CZK

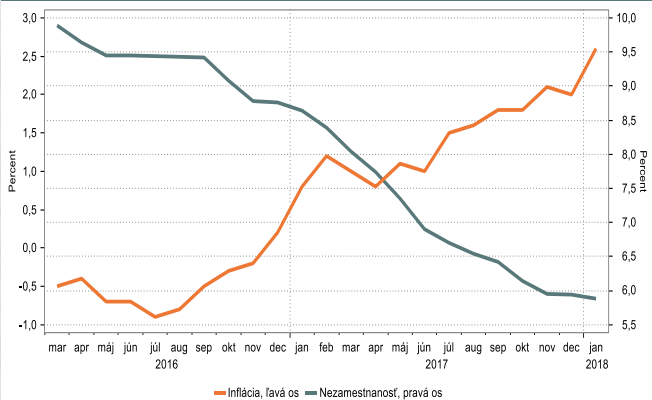
ZLATO

ROPA

SLOVENSKO

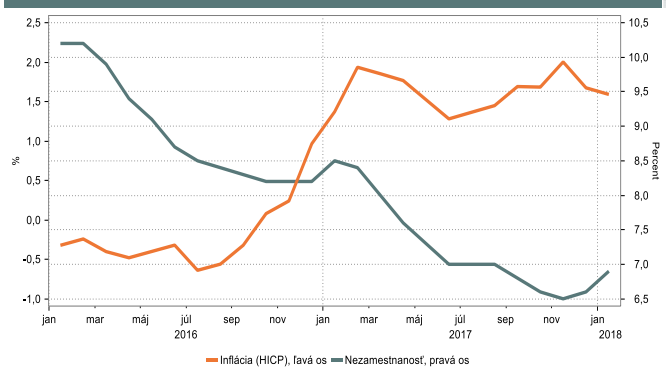
ČESKÁ REPUBLIKA

MAĎARSKO

POLSKO

SPRÁVY Z FINANČNÝCH TRHOV

- Elon Musk a jeho spoločnosť SpaceX plánujú do vesmíru vyniesť takmer 12 tisíc satelitov (aktuálne ich je vo vesmíre cez 2 tisíc), ktorých cieľom bude poskytnutie internetu pre celý svet, ktorý má dosiahnuť gigabitovú rýchlosť. Prostriedky, ktoré budú z tohto projektu zarobené chce spoločnosť investovať do misie na Mars. Spoločnosť v januári poslala do vesmíru svoju raketu Falcon Heavy a v budúcnosti plánuje kolonizovať Mars.
- Slovenský prepravca Transpetrol prepravil v roku 2017 približne 9,6 miliónov ton ropy, čo predstavuje medzoročný nárast o 4,5 %. Spoločnosť aj naďalej plánuje zvyšovať prepravu ropy vzhľadom na kapacitu dvoch slovenských úsekov ropovodu, ktorá je 24,5 miliónov ton za rok. Transpetrol je jediným prepravcom ropy na Slovensku a v roku 2016 dosiahol zisk cez 4,6 miliónov eur.
- Uber chce v Prahe rozšíriť svoj biznis o službu Uber Eat, prostredníctvom ktorej rozváža zákazníkom objednané jedlo. Služba pôsobí v 80 európskych mestách a celosvetovo generoval tržby vo výške zhruba 3 miliárd v roku 2017. Uber využíva pravidelne v ČR cez 150 tisíc ľudí a počet vodičov presahuje 2 tisíc.

Tento dokument je publikovaný pre spoločnosti skupiny BENCONT , a môže byť reprodukováný a ďalej šírený len s jej písomným súhlasom. Informácie v tomto dokumente boli získané z externých zdrojov, ktoré boli spoločnosťou považované za spoľahlivé.

Matúš Jančura

Hlavný analytik, Bencont INVESTMENTS
jancura@bencont.sk

Jozef Prozbík

Analytik, Bencont INVESTMENTS
prozbik@bencont.sk

Analytici:

Nebesník Martin
Bruchánik Rudolf
Jánošíková Slávka
Medvecová Miroslava

Vajnorská 100/A
831 04 Bratislava
www.bencont.sk

BENCONT INVESTMENTS

BENCONT GROUP

BENCONT DEVELOPMENT